

advocaten naar de tevredenheid van de rechtzoukende wordt verleend? Komt het aanbod tegemoet aan de vraag van de justitiabele? Het is dus zeker niet voldoende om te zeggen dat als de aanbodzijde genoeg werk heeft, dit naar ieders wens verloopt.

In het gerechtelijk jaar 2002-2003 zijn er verschillende congressen gehouden over de rechtstoegankelijkheid en de juridische bijstand. Op 9 november en 10 november 2002 had er onder de titel "De stand van de rechtsbijstand"² een studienamiddag plaats in Antwerpen (UFSIA) en een studievoormiddag in Leuven. In Barcelona kwamen dan op 29 en 30 november 2002 verschillende Europese advocaten samen om kennis te maken met elkaars juridisch bijstandssysteem. Deze Europese bijeenkomst had zeker niet alleen een symbolische functie in het licht van de op 31 januari 2003 gepubliceerde Europese Richtlijn van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende zaken.³

Verder heeft de Orde des Barreaux francophones et germanophones op 28 maart 2003 haar 'advocatendag' ingericht met een congres over 'Accès à la Justice'.

Tot slot was er in juni 2003 een bijeenkomst van de International Legal Aid Group (ILAG). Deze conferentie heeft om de 2 jaar plaats om de stand van zaken van de juridische bijstand in verschillende landen (zowel V.S., Canada, Australië als Engeland en het Europese continent) te bestuderen. Deze bijeenkomst werd dit jaar van 18-20 juni georganiseerd in de Harvard Law School in Cambridge (Boston).

Samenvattend kan het volgende benadrukt worden. Op politiek vlak beweegt er wat op het niveau van de juridische bijstand. Binnen de Eu-

ropese Unie heeft juridische bijstand een plaats gekregen. In het eengemaakte Europa is de rechtstoegang een belangrijk item. Het is dus van belang te weten welke rechtshulpsystemen er zijn, of zij naar behoren werken, wat met het kostenplaatje en de kwaliteit van de geleverde diensten. Misschien kan bij deze vergelijking het Belgische systeem van de juridische bijstand vanuit een ander perspectief belicht en ... verbeterd of veranderd worden?

De juridische en sociale wetenschap kan de beleidsmakers hierbij een belangrijke steun zijn.

Wordt hopelijk vervolgd.

Steven GIBENS

2. Rechtshulp in de gevangenis

INLEIDING

Het Belgisch gevangenisstelsel staat reeds lange tijd onder zware druk. Ook vandaag zorgen overbevolking en het gebrek aan personeel voor discussie en sociale onrust. Al te vaak concentreert het debat zich rond het veiligheidsaspect en slechts zelden wordt ingegaan op de noden en behoeften van de gedetineerden zelf.

In tijden van schaarste aan mensen en middelen voor Justitie moeten de beleidsverantwoordelijken uiteraard proberen om de samenleving zo maximaal mogelijk te vrijwaren van onveiligheid en criminaliteit. Deze opdracht mag er echter niet toe leiden dat de (grond) rechten van gedetineerden in de verdrukking komen, of dat deze als minder belangrijk worden afgedaan.

Het artikel dat hierbij gevoegd werd, is het resultaat van een enquête die in juni 2002 werd doorgevoerd in de gevangenis van Antwerpen en spitst zich toe op het recht op juridische (eerstelijns-) bijstand in gevangeniscontext.

De verbetering van de toegankelijkheid van het recht was gedurende enige tijd een prioriteit binnen het justitie- en welzijnsbeleid. Hoewel vandaag de aandacht voor dit aspect veel minder aanwezig is, zijn er toch een aantal evoluties op gang gebracht. Zo werden justitiehuisen opgericht om de kloof tussen burger en gerecht te vernauwen en werden via de Wet van 23 november 1998 de Commissies voor Juridische Bijstand in het leven geroepen. Deze initiatieven beantwoorden aan de institutieplichting die op de overheid rust in het kader van het grondrecht op juridische bijstand dat in artikel 23 van de Grondwet is opgenomen. Deze inspanningen op het vlak van de juridische bijstand zouden in de eerste plaats ten goede moeten komen aan de meest kwetsbare groepen in de samenleving,

2. D. CUYPERS en B. HUBEAU (ed.), *De Stand van de Rechtsbijstand*, Tegenspraak Cahier 22, Brugge, die Keure, 2002, 226p.

3. Richtlijn 2003/8/EG van de Raad van 27 januari 2003 tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende zaken, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen [*Publicatieblad* L 26 van 31 januari 2003]. Rectificatie van Richtlijn 2003/8/EG van de Raad tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende zaken, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand bij die geschillen [*Publicatieblad* L 32 van 7 februari 2003].

voor wie de drempels om tot hun 'recht' te komen het hoogst zijn. Vandaar kwamen wij tot de vaststelling dat gedetineerden bij uitstek een kwetsbare groep vormen op het vlak van de juridische bijstand, omdat zij zich niet kunnen wenden tot de (nieuwe) rechtshulpverstrekkers in de vrije samenleving.

In een aantal gevangenissen in België bestaan lovenswaardige initiatieven op het vlak van eerstelijnsrechtshulp, waarvan sommige zelfs een aanzienlijke traditie hebben. Deze enquête in de gevangenis in Antwerpen kan hopelijk ook het startsignaal zijn voor een dergelijk lokaal project.

In zijn bescheidenheid toont het wel dat er vandaag geen brede organisatievorm en erg weinig empirisch onderzoek bestaat met betrekking tot rechtshulp in de gevangenis. Bovendien heeft dit project van bij de start erg te lijden gehad onder allerhande vakbondsacties in de gevangenis van Antwerpen. Deze voorafgaande vaststellingen ondersteunen wellicht de nood aan extra inspanningen op het vlak van de hulp- en dienstverlening in het algemeen en juridische bijstand in het bijzonder voor onze gedetineerden.

Tot slot zou ik zeker mijn dank willen uiten ten aanzien van mevr. Verna VAN DER ELST, herstelconsulente in de gevangenis te Antwerpen en de Antwerpse Commissie voor Juridische Bijstand, die mee betrokken zijn bij dit project.

Frédéric TAMBORJIN

RECHTSHULP IN DE GEVANGENIS⁴

Situering

Vanuit de individuele hulpverlening kwam het signaal dat gedetineerden vaak met heel wat **juridische vragen** kampen, waarvoor de reguliere hulpverlening geen ruimte (lees tijd en mankracht) of voldoende expertise heeft teneinde hier een afdoend antwoord op te formuleren.

Om de wenselijkheid van de eerstelijnsbijstand in de gevangenis van Antwerpen te peilen, werd – in een samenwerkingsverband tussen de jurist Justitueel Welzijnswerk Antwerpen (JWA) en de herstelconsulente van de gevangenis Antwerpen – een behoeftepeiling onder het publiek gedetineerden uitgevoerd.

Opstellen van de enquête

Vanuit een brainstorming tussen bovengenoemde actoren werd een eerste enquête uitge-

werkt. Dit voorstel werd teruggekoppeld naar de teams van het JWA en de psychosociale dienst van de gevangenis (PSD). Tevens werd de enquête voorgelegd aan de Commissie juridische bijstand.

Het was geenszins de bedoeling een wetenschappelijk onderbouwd instrument te creëren maar een werkinstrument dat de noden en behoeften van de doelgroep in kaart zou brengen. Gezien het groot aantal anderstaligen in de inrichting werd geopteerd voor een vertaling in Frans, Engels en Duits, waarvoor de jurist zorgde. Om de verwerking vlot te laten verlopen werd geopteerd voor gesloten vragen.

Afnemen van de enquête

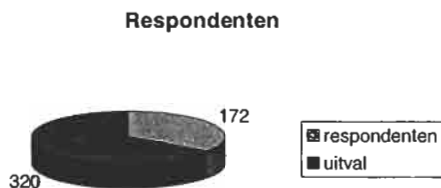
Teneinde een maximale respons te genereren werd er samengewerkt met de penitentiair ambten (PB), onder coördinatie van de herstelconsulente. Per sectie werden voldoende formulieren, in de verschillende talen, verdeeld en de PB verdeelde deze aan elke gedetineerde tijdens de etensbedeling. 's Avonds werden de formulieren terug opgevraagd.

1. Enquêtes: profiel van de respondenten

De enquête werd uitgedeeld op 26 juni 2002. De bevolking bedroeg op dat moment 536 gedetineerden, waaronder 475 mannen en 39 vrouwen. Gezien de mensen die van het regime halve vrijheid en elektronisch toezicht genieten niet betrokken werden (omdat zij gemakkelijker toegang kunnen krijgen tot het bestaande eerstelijnsrechtshulpaanbod) dient het referentiecijfer herleid te worden tot **492**, waaronder 457 mannen en 35 vrouwen.

1.1. RESPONDENTEN

Er werden 172 geldige enquêteformulieren binnengebracht. Dit betekent dat 35 % van de populatie zijn medewerking heeft verleend.

4. Analyse van de bevraging in de gevangenis van Antwerpen, juni 2002.

1.2. GESLACHT

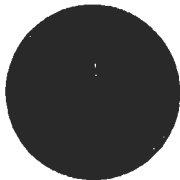
1.2.1. Verhouding tot gehele populatie

Door de 457 mannen werden 144 geldige enquêteformulieren ingeleverd (31 %). De 35 vrouwelijke gedetineerden waren goed voor 28 geldige formulieren (80 %).

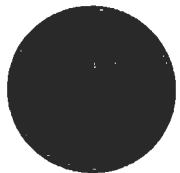
De vrouwen zijn oververtegenwoordigd in de resultaten. Ze maken 16 % van het aantal respondenten uit, terwijl ze slechts 7 % van de gedetineerden uitmaken.

Bij de mannelijke respondenten waren 12 % anderstaligen.

Populatie gedetineerden

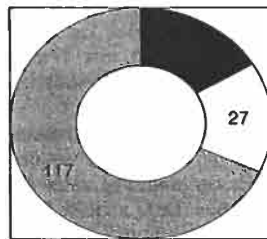
Respondenten

1.2.2. Verhouding binnen groep respondenten

Bij de respondenten merken we een verdeling van 84 % mannelijke gedetineerden en 16 % vrouwelijke gedetineerden.

Totaal aantal respondenten (172)

1.3. HECHTENISTITEL

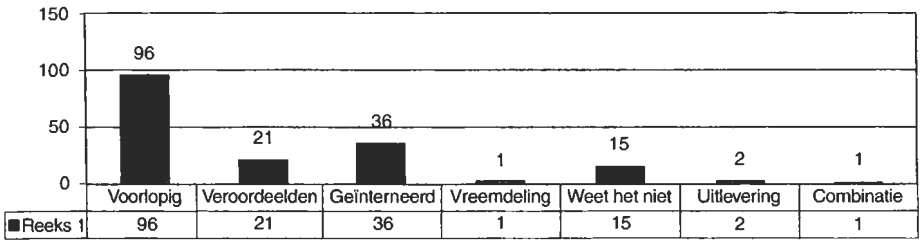
1.3.1. Verhouding tot gehele populatie

Van de hele gevangenispopulatie vertoef 76 % in een situatie van voorlopige hechtenis. 14 % van de populatie is geïnterneerd. Slechts 9 % van de gedetineerden die op 26 juni in de gevangenis in Antwerpen verbleven, waren definitief veroordeeld. De gevangenis van Antwerpen blijft dus hoofdzakelijk een arresthuis. De gemiddelde verblijfsduur van een gedetineerde in de gevangenis van Antwerpen blijft dan ook beperkt. Het is belangrijk om deze gegevens in het achterhoofd te houden. De resultaten van een enquête zoals wij ze in Antwerpen hebben gehouden, zijn dus niet zonder meer extrapolieerbaar naar andere gevangenissen in het land.

Populatie naar hechtenistitel

Respondenten volgens hechtenistitel

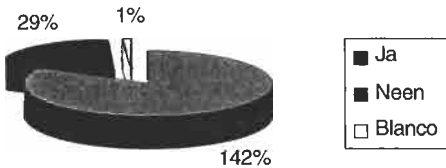
56 % van de respondenten heeft de hechtenistitel 'voorlopig gehecht', 12 % heeft het statuut van veroordeelde en 21 % zit onder de interneeringsmaatregel.

Opvallende vaststelling blijkt dat 9 % van de respondenten beweert niet te weten onder welke hechtenistitel zij horen.

2. Analyse van de vragen

2.1. HEBT U EEN EIGEN ADVOCAAAT?

Eigen advocaat?

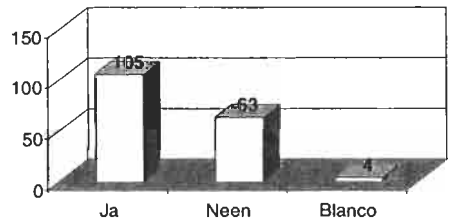

Op deze vraag bleek 82,5 % van de respondenten positief te antwoorden. 17 % zei over geen eigen advocaat te beschikken.

Er moet rekening gehouden worden met een mogelijke interpretatiefout van de respondenten. In het gevangenisjargon wordt een 'eigen' advocaat vaak synoniem gesteld aan een zelf te betalen verdediger. Pro-Deoadvocaten worden in de beleving van de gedetineerden vaak niet als 'eigen' omschreven. Toch wordt door de medewerkers van JWA ook af en toe melding gemaakt van cliënten die geen advocaat hebben, of cliënten die een advocaat kregen toegewezen, maar niet weten wie het is, deze nooit gesproken hebben of vruchteloos op hun raadsman wachten ter gelegenheid van de zitting van de Raadkamer.

2.2. HEBT U NOG JURIDISCHE VRAGEN BIJEN DE HUIDIGE STRAFZAAK?

Vragen buiten de strafzaak

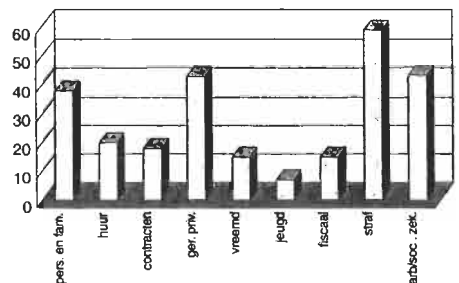

Meer dan de helft (61 %) van de respondenten blijkt nog vragen te hebben buiten hun huidige strafzaak.

2.3. OVER WELKE THEMA'S HEBT U NOG VRAGEN?

We hebben getracht te peilen naar de (juridische) vragen die leven bij de gedetineerden in Antwerpen. In onderstaande grafiek vindt u een overzicht van de antwoorden van alle respondenten.

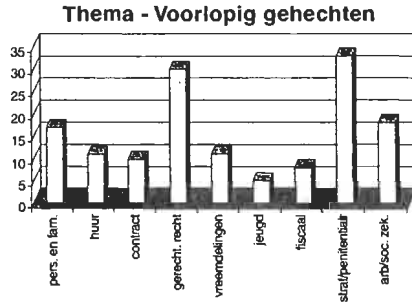
Thema-schema: algemeen

De meeste vragen van gedetineerden handelen over **strafrecht** (detentieregime), gevolgd door **gerechtelijk privaatrecht** (schuldenproblematiek) en **sociaal recht** (arbeid en sociale zekerheid). Personen- en familierecht scoort ook vrij hoog als thema waarover gedetineerden met vragen worstelen. Bij de categorie strafrecht werd de huidige strafzaak (het dossier waarvoor ze in de gevangenis verblijven) uitdrukkelijk uitgesloten.

Wanneer we deze gegevens uitsplitsen naar hechtenistitel zijn er wellicht verschillen te merken tussen de verschillende categorieën gedetineerden?

2.3.1. Voorlopig gehechten

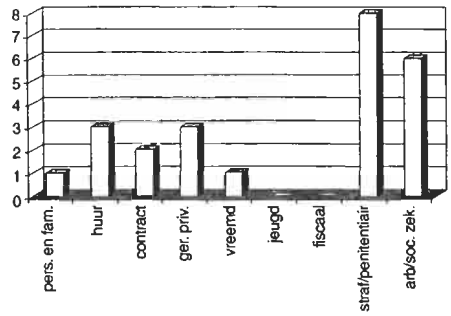
Bij personen in voorlopige hechtenis blijken zeer vaak vragen te rijzen rond strafrecht. Zij vertoeven uiteraard in grote onzekerheid over de uitkomst van de hangende strafzaak, maar ze blijken ook heel vaak vragen te hebben naar de detentiesituatie op zich (regime, houding van gevangenisadministratie, onbeantwoorde rapportbriefjes, e.d.m.).

Opvallend is ook dat ze vaak aangeven vragen te hebben rond gerechtsdeurwaarder, beslag en schuldenregeling. Hun financiële situatie is vaak onoverzichtelijk. Vermoedelijk worden de financiële moeilijkheden door het wegvallen van het inkomen bij detentie nog scherper aangevoeld.

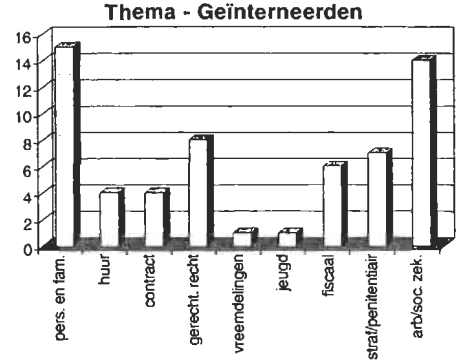
2.3.2. Veroordeelden

Niettegenstaande we ervan uit zouden kunnen gaan dat veroordeelden niet zoveel acute vragen hebben die verband houden met hun detentiesituatie, blijkt toch dat deze vragen het meest bij hen leven. Er heerst vaak heel wat onbegrip over de beslissingen van de gevangenisadministratie. Er leven ook veel sociaalrechtelijke vragen. Dit kan wellicht verband houden met de nakende reclassering.

Thema - Veroordeelden

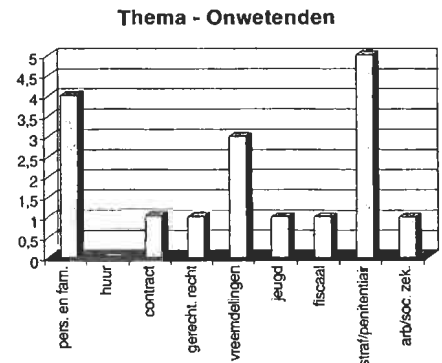

2.3.3. Geïnterneerden

De thema's waarrond geïnterneerden vragen hebben, zijn sterk met hun typische situatie verbonden. Er zijn heel wat vragen rond personenrecht, omdat een aantal van de geïnterneerden ook burgerrechtelijk onbekwaam werden verklaard. Daarnaast zijn ze vaak afhankelijk van een vervangingsinkomen. Daarom zijn er heel wat vragen rond socialezekerheidsrecht.

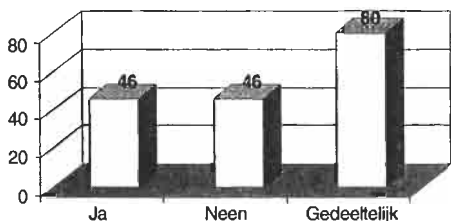
2.3.4. De onwetenden

Bij de personen die niet weten om welke reden ze in de gevangenis verblijven, rijzen uiteraard in hoofdzaak vragen rond de detentie. Bovendien zijn allochtonen sterk vertegenwoordigd in de categorie van de onwetenden, wat kan worden afgeleid uit het relatief hoge aantal vragen rond vreemdelingenrecht. De onwetendheid kan dus bij deze gedetineerden te wijten zijn aan het niet (ten volle) begrijpen van de procedure en de informatie die hen (bij het onthaal) werd verstrekt.

2.4. VINDT U OP DEZE VRAGEN EEN ANTWOORD?

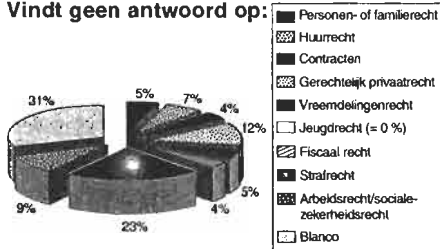
Vindt u een antwoord?

Bijna driekwart van de respondenten zegt geen bevredigend antwoord te krijgen over bovenstaande vragen.

Bij de vraag te specificeren op welke thema's men geen antwoord blijkt te vinden, kunnen we concluderen dat vooral inzake **strafrecht en gerechtelijk privaatrecht** veel vragen onbeantwoord blijven.

Vindt geen antwoord op:

2.5. ZO JA, WAAR HEBT U UW VRAAG GESTELD?

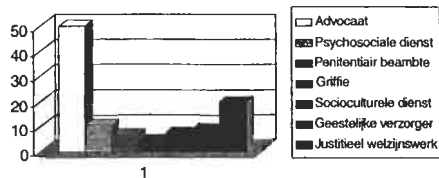
28 % van de respondenten geeft aan wel een antwoord te hebben gekregen. De vraag werd in meer dan de helft van de gevallen (55 %) gesteld aan de eigen advocaat, gevolgd door het JWA (25 %) en de PSD (23 %).

We vroegen ons af of de gedetineerden bij dezelfde instanties gaan aankloppen om hun vragen beantwoord te zien. Daarom splitsten we het

antwoord op deze vraag uit naar de hechtenistitel.

2.5.1. Voorlopig gehechten

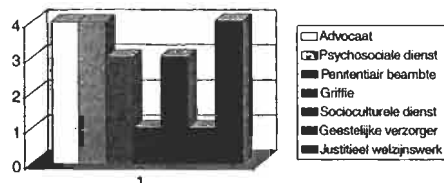
Voorlopig gehechten stellen hun vragen aan:

De eerstelijnsrechtshulpvragen komen vooral bij de advocaat terecht. Het aanbod aan dienstverlening in de inrichting wordt schijnbaar niet zo vaak gebruikt als instantie om vragen te stellen. Wellicht worden de diensten die verbonden zijn aan de gevangenis niet vertrouwd en rekent men op de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van externen. Door de grote toestroom van voorlopig gehechten kan bij het onthaal niet altijd voldoende informatie worden verstrekt over de dienstverlening die in de inrichting wordt geboden. Vermoedelijk kan dit verklaren waarom PSD, Socioculturele Dienst en JWA niet zoveel vragen ontvangen.

2.5.2. Veroordeelden

Veroordeelden stellen hun vragen aan:

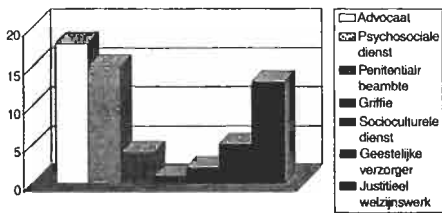

Veroordeelden hebben vermoedelijk reeds een betere kennis van de diensten waar men als gedetineerde met vragen terecht kan. Een gevolg hiervan is dat de bestaande kanalen beter benut worden. De advocaat, de PSD en JWA scoren even goed als instantie waar men met vragen terecht kan.

2.5.3. Geïnterneerden

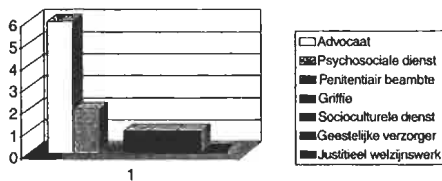
Bij geïnterneerden zien we een beeld dat min of meer vergelijkbaar is met dat van veroordeelden.

Geïnterneerden stellen hun vragen aan:

2.5.4. Onwetenden

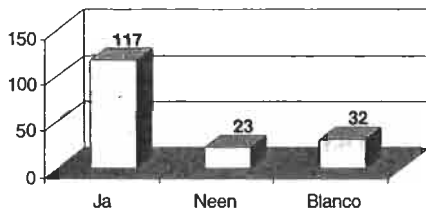
Onwetenden stellen hun vragen aan:

Personen die niet weten waarom ze in de gevangenis verblijven, blijken ook het aanbod aan diensten in de gevangenis niet te vinden en consulteren vooral hun advocaat.

2.6. U VINDT GEEN ANTWOORD. LIJKT HET U NODIG DAT U ERGENS MET DIE VRAGEN TERECHTKAN?

Noodzaak om met vragen terecht te kunnen?

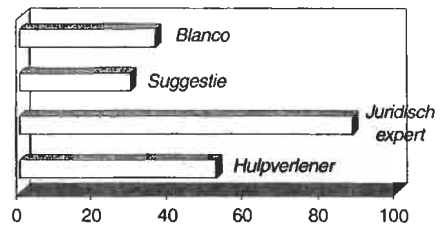
68 % van de respondenten meent nood te hebben aan een dienstverlening waarbij deze juridische vragen kunnen gesteld worden.

2.7. ZO JA, WAT ZOU UW VOORKEUR WEGDRAGEN?

48 % geeft de voorkeur aan een hulpverlener die vertrouwd is met de gevangeniscontext. 81 % opteert voor een juridisch expert.

Suggesties die door gedetineerden werden aangedragen, waren in volgorde van belangrijkheid:

Waar wil je terecht?

- vertrouwenspersoon;
- expert in strafuitvoering, detentie en regime;
- advocaat;
- expert in mensenrechten;
- bestaande diensten (JWA/PSD);
- onpartijdig directielid;
- juridisch geschoolde arts;
- expert arbeidsrecht;
- politiedienst.

3. Besluit en aanzet tot beleidsvoorstellen

Elke gedetineerde heeft recht op juridische bijstand. Hij/zij kan hiervoor steeds een beroep doen op een advocaat. Vele van de juridische vragen van gedetineerden komen bij de advocaat terecht, maar krijgen er niet steeds een adequate oplossing.

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat gedetineerden vaak nog met heel wat juridische vragen blijven zitten. Op vele van die vragen wordt geen of geen bevredigend antwoord gevonden. De diensten in de gevangenis waar gedetineerden met hun vragen zouden terecht kunnen voor een antwoord of een doorverwijzing, worden niet of onvoldoende geconsulteerd. Vooral de grootste groep binnen de gevangenispopulatie, m.n. de voorlopig gehechten, schijnen onvoldoende gebruik te maken van de bestaande dienstverlening. De informatie die bij het ontfaam van gedetineerden na hun arrestatie wordt verstrekt, is schijnbaar niet altijd even doelmatig. Zo is er blijkbaar een groep in de gevangenis die over enkele belangrijke aspecten totaal in het duister tast: juridische bijstand, de reden van hun opsluiting, dienstverlening die wordt aangeboden ... De omvang van de groep anderstaligen in de gevangenis ligt wellicht mee aan de basis van dit verschijnsel.

Hoewel het strafdossier waarvoor ze in detentie zitten hen in hoofdzaak zal bezighouden, leven bij gedetineerden nog heel wat (juridische) vragen die het strafdossier *an sich* te buiten gaan. Zoals reeds talloze malen in de literatuur vermeld werd, is het gebrek aan duidelijke pe-

nientiaire regelgeving een bron van grote rechtsonzekerheid voor gedetineerden. Bij de respondenten leven dan ook veel vragen rond het detentieregime, tuchtmaatregelen, houding van gevangenisdirectie ... Daarnaast leven er veel vragen bij gedetineerden rond gerechtelijk privaatrecht (in hoofdzaak schuldenproblematiek: beslag, collectieve schuldenregeling ...), personen- en familierecht (huwelijk, echtscheiding, omgangsregeling met kinderen) en sociaal recht (arbeidsrecht en sociale zekerheid).

Aangezien de meerderheid van de gedetineerden nog met vragen worstelen en er weinigen zijn die hierop makkelijk een antwoord vinden, lijkt een bepaalde vorm van eerstelijns-juridische bijstand in de gevangenis wenselijk. Uit de enquête blijkt ook dat velen graag een juridisch expert en/of hulpverlener zouden kunnen raadplegen. In de gevangenis van Antwerpen wordt tot op heden geen eerstelijnsrechtshulp geboden.

Toch moeten we ons ervoor hoeden om hals over kop een extra aanbod te creëren. Het louter creëren van extra aanbod *intra muros* is immers geen garantie op succes.

Er zijn vele manieren denkbaar waarop een eventuele eerstelijns-juridische dienstverlening naar gedetineerden toe kan plaatsvinden. Het komt erop aan een systeem te vinden dat aansluit bij de specifieke context van het Antwerpse Arresthuis.

Een advocaat wordt (terecht) door de respondenten nog steeds ervaren als het archetype van de juridische expert. Bovendien kan deze de nodige onafhankelijkheid en onpartijdigheid garanderen. De eigen advocaat blijkt nochtans niet altijd bereikbaar voor eerstelijnsvragen die de strafzaak te buiten gaan.

Behalve gedegen juridische kennis van zaken, vinden gedetineerden het schijnbaar ook primordiaal dat ze met hun vragen terecht kunnen bij een vertrouwenspersoon. Dit impliceert laagdrempeligheid: de juridische hulpverlening zou moeten voldoen aan de 5 B's, zodat ze voor iedereen in de gevangenis toegankelijk is (bereikbaar, beschikbaar, betaalbaar, begrijpbaar, bruikbaar).

Een verbetering van de bereikbaarheid van verschillende instanties binnen de gevangenis (Penitentiair Beambten, PSD, JWA ...), zou eveneens vruchten kunnen afwerpen om een aantal vragen van gedetineerden te kanaliseren.

Ten slotte zijn we ervan overtuigd dat er in de gevangenis vooral nood is aan gerichte informatie. Rond thema's als penitentiair recht, schuldenproblematiek en personen- en familierecht zouden specifieke informatiesessies of voorlichtingsbrochures (in verschillende talen) kunnen worden opgezet. Rond deze thema's zou – zoals

nu reeds in sommige gevallen gebeurt – kunnen worden samengewerkt met een aantal diensten buiten de gevangeniscontext: O.C.M.W., gerechtsdeurwaarder, Kind & Gezin ...

Virna VAN DER ELST,
herstelconsulente gevangenis Antwerpen
Frédéric TAMBORIEN,
jurist Justitieel Welzijnswerk Antwerpen

Internationaal en Europees strafrecht

Regelgeving

A. EUROPESE UNIE

Vooruitgang geboekt inzake de gerechtelijke samenwerking in strafzaken tijdens het Griekse voorzitterschap in 2003.

Inleiding

Tijdens het Griekse voorzitterschap van de Europese Unie is de Raad van Ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken vier maal bijegekomen; op 27 en 28 februari, op 28 en 29 maart (informele Raad te Veria), op 8 mei en op 5 en 6 juni. Er werden verschillende dossiers aangaande de gerechtelijke samenwerking in strafzaken besproken en over een aantal van deze dossiers werd een politiek akkoord bereikt.

Dossiers waarover een akkoord werd bereikt

Zo bereikten de Ministers van Justitie tijdens hun vergadering in februari een politiek akkoord over een voorstel voor een kaderbesluit van de Raad over aanvallen op informatiesystemen. Dit voorstel was in april 2002 door de Commissie ingediend en strekt ertoe om in het kader van de Europese Unie een gemeenschappelijke omschrijving uit te werken voor de illegale toegang tot informatiesystemen, alsook voor de illegale interferentie met informatiesystemen. Hiernaast wordt er ook voorzien in een harmonisatie van de straffen voor dergelijke gedragingen.

Op de vergadering die op 8 mei werd gehouden konden de ministers het eens worden over het voorstel voor een kaderbesluit in verband met de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning op geldelijke sancties. Dit instrument voorziet in een mechanisme waarin geldelijke sancties van ten minste 70 euro die worden uitgesproken in één Lidstaat ook ten uit-